

Обычно в моделях портфельной оптимизации исходными данными выступают доходности ценных бумаг, представленные в виде экспертных оценок или полученные с одновременным учётом статистики и мнений экспертов. Риск, как правило, считается функцией доходности, причём формы этой функции могут быть разнообразны. Другим факторам в этих моделях не остаётся места из-за высокой сложности и размерности задач. Поэтому структура портфеля формируется только по результатам анализа и прогнозирования доходности.

- 1.Зайцев М.Г., Варюхин С.Е. Методы оптимизации управления и принятия решений. – М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2008. – 664 с.
- 2.Эдвин Дж. Долан. Деньги, банки и денежно-кредитная политика. – СПб.: Кору, 1994. – 198 с.
- 3.Толочко Ю.М. Оптимизация выбора структуры финансовых инвестиций в иностранных валютах и драгоценных металлах: Автореф. дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.13 / Ю.М. Толочко; БГЭУ. – Минск, 2006. – 20 с.
- 4.Недосекин А.О. Нечётко-множественный анализ риска фондовых инвестиций. – СПб., 2002. – 181 с.
- 5.Виленский П.Л., Рябикова Н.Я. Рекомендации по расчетам экономической эффективности инвестиционных проектов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 365 с.

Получено 24.05.2011

УДК 658 : 336.22

Ю.М.ПОЛОНСЬКА

Харківський національний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ПОДАТКОВОМУ ПЛАНУВАННІ ЗА КРИТЕРІЄМ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Розглядаються питання організаційного забезпечення при формуванні системи підтримки прийняття управлінських рішень у податковому плануванні. Обґрунтовано технічний і соціальний аспекти податкової безпеки, визначено основні її функції.

Рассматриваются вопросы организационного обеспечения при формировании системы поддержки принятия управленческих решений в налоговом планировании. Обосновано технический и социальный аспекты налоговой безопасности, определены основные ее функции.

The article discusses organizational support of creating decision making system for tax planning, presents analyses of technical and social aspects of tax security and defines basic functionality of tax security system.

Ключові слова: податкове планування, податкова безпека, управлінські рішення, заходи організаційного забезпечення.

Радикальні зміни в соціально-економічному становищі країни, динамічна податкова політика держави обумовлюють складність та невизначеність зовнішнього оточення промислових підприємств.

Стійка тенденція розвитку інформатизації процесів управління на підприємстві, у свою чергу, підвищують вимоги до професійних якостей спеціалістів та відповідальність менеджерів, керівників за результати та наслідки управлінських рішень. Тому надзвичайно важливими стають питання управління фінансовими та інформаційними потоками на підприємстві.

Особливе місце в системі менеджменту на підприємстві посідає податкова політика та податкове планування, спрямоване на стабілізацію і збільшення фінансових ресурсів. У зв'язку з цим проблема організаційного забезпечення процесу прийняття ефективних управлінських рішень у податковому плануванні як складової системи підтримки цього процесу набуває особливої актуальності.

Питанням організації системи податкового планування на підприємстві на теоретичному й практичному рівнях присвячені роботи вітчизняних і закордонних науковців: Букіної Г.Н., Грачова О.В., Загороднього А.Г., Єлісєєва А.В., Іванова Ю.Б., Карпової В.В., Карпова Л.М., Кізими А.Я., Крисоватого А.І., Муравйова А.А., Петросянц К.В. [1-10] та ін.

В цих дослідженнях розглядаються загальні теоретичні аспекти організації системи податкового планування на підприємстві, пропонується застосування системного підходу до податкового планування. Але аналіз вказаних публікацій свідчить все ж таки про недостатнє висвітлення теоретично-методичних засад цієї діяльності, відсутність однозначної думки щодо організаційної структури податкового планування на підприємстві. Зокрема, мало приділяється уваги вивченню можливостей застосування синергетичного та інформаційного наукових підходів щодо дослідження процесу прийняття управлінських рішень у податковому плануванні, використанню комп'ютерної підтримки та організації інформаційного забезпечення цього процесу.

Обґрунтування доцільності та послідовності впровадження на підприємстві системи підтримки прийняття управлінських рішень у податковому плануванні (СППР ПП), механізм її функціонування, теоретичні засади формування інформаційної податкової служби на підприємстві та її мотиваційної підтримки розглянуті автором у публікаціях [11-13].

Метою даної роботи є підвищення ефективності податкового планування на підприємстві на основі удосконалення організаційного забезпечення СППР ПП шляхом формування комплексу заходів податкової безпеки.

На нашу думку, удосконалення організаційного забезпечення в

податковому плануванні полягає у врахуванні інформаційно-синергетичного ефекту в організаційній структурі податкового планування, розглянутого в [11, 12].

Ускладнення структури існуючих елементів податкового планування, додавання певних підсистем, збільшення і перерозподіл зв'язків, стабілізація та керованість інформаційних потоків в організаційній структурі буде обумовлювати збільшення інформаційно-синергетичного ефекту в СППР ПП та ефективності податкового планування, збільшення якості управлінського рішення.

У роботі [12] на основі аналізу інформаційних зв'язків в організаційній структурі було обґрунтовано її гнучкість та підбудову під мінливу мету системи. Запропоноване в [12] визначення організаційної структури не враховує еволюційні зміни та фактор часу в системі. Тому організаційну структуру податкового планування на підприємстві (інформаційну податкову службу) можна визначити як систему інформаційних потоків на підприємстві в динаміці, які мають визначену інформаційну цінність для податкового планування в даний момент часу та їх джерел.

Організаційна структура створюється на засадах децентралізації. При чому, централізовано особою, що приймає рішення, задаються лише деякі загальні стандарти інформаційної взаємодії елементів у рамках системи, можливо, вони містять рекомендації з вибору інструментів та засобів. Підготовка прийняття та реалізація рішень зі створення та просторової орієнтації певних елементів та підсистем, включаючи роботи з їх створення, здійснюється тими особами та структурними підрозділами, котрі безпосередньо в цьому зацікавлені.

Організаційне забезпечення як важливий етап впровадження СППР ПП [12, 13] визначається системою заходів, пов'язаних з підпорядкуванням існуючих або створенням нових підсистем СППР ПП для досягнення загальної мети системи (ідеалу). У процесі ефективного організаційного забезпечення збільшується цілісність системи, що, в свою чергу, буде обумовлювати збільшення синергетичного ефекту в СППР ПП.

Можна виділити наступні основні блоки заходів організаційного забезпечення.

Блок №1 – заходи з організації та мобілізації трудових ресурсів, які пов'язані з:

1.1) визначенням якісного та кількісного складу організаційної структури (інформаційної служби) податкового планування;

1.2) розподілом обов'язків, відповідальності (включаючи й матеріальну), які передбачають внесення необхідних змін у розпорядчі

документи підприємства шляхом удосконалення положень про певні служби підприємства, посадових інструкцій працівників (наприклад, внесення у положення про юридичний відділ додаткових функцій щодо збільшення повноважень працівників цього відділу, надання право доступу до документів, що є комерційною таємницею); про заохочення (преміювання) працівників;

1.3) просторовою переорієнтацію, що базуються на визначених принципах створення інформаційної служби (децентралізація, гнучкість, підбудова під мінливі цілі учасників);

1.4) вивченням ринку пропозицій консультативних послуг, проведення відповідної договірної роботи;

1.5) у разі необхідності виключенням неефективних елементів, підгруп.

Блок №2 – заходи організаційно-технічного характеру:

2.1) забезпечення технічної підтримки, програмного супроводження для ефективного функціонування пропонованої системи, що передбачають видатки капітального та некапітального характеру;

2.2) визначення необхідності впровадження технічного захисту інформації.

Для цього виконується аналіз існуючої системи інформації. У випадку її недосконалості плануються видатки на її поліпшення.

При цьому практично на всіх підетапах організаційного забезпечення передбачаються заходи з організації комплексної податкової безпеки.

Забезпечення податкової безпеки є важливою складовою процесу податкового планування, як відмічають більшість фахівців у сфері оподаткування та податкового планування [3, 4, 6, 7, 9]. У даних роботах ця діяльність стосується забезпечення безпеки податкових проєктів та зменшення певних видів податкових ризиків.

На нашу думку, податкова безпека – це більш широке поняття та включає в себе технічний захист інформації, соціальну складову. На етапі вибору оптимального рішення в податковому плануванні (варіанту податкового проєкту) податкова безпека буде виступати важливішим критерієм оцінювання та відбору.

Технічний захист інформації в податковому плануванні передбачає захист інформації від руйнування, несанкціонованого доступу, перекодування. Він здійснюється на основі взаємодії між службою податкового планування та відділом захисту інформації, відділом інформаційних технологій.

У той же час можна виділити й соціальний прояв поняття «податкової безпеки». На наш погляд, дії особи, яка приймає рішення,

повинні спрямовуватися в бік демократизації та збільшення доступу до необхідної інформації зацікавлених учасників. Це буде стимулювати ініціативність працівників, їх відповідальність, і як наслідок – ухвалення деяких рішень на рівні, нижчому, ніж керівництво підприємством, наприклад, на рівні начальника відділу, старшого спеціаліста.

Податкову безпеку в податковому плануванні можна розглядати з різних точок зору, а саме як:

- 1) комплекс заходів, спрямованих на забезпечення правої безпеки податкових проектів, зменшення податкових ризиків; забезпечення податкової безпеки з боку учасників податкового планування;
- 2) складову організаційного забезпечення СППР ПП;
- 3) інструмент, що застосовується на всіх етапах процесу прийняття управлінських рішень у податковому плануванні;
- 4) критерій оптимальності при оцінюванні податкових альтернатив.

Вона повинна здійснюватися як для проектів, що тільки розробляються, так і на стадії реалізації проекту.

Витрати на технічний напрямок захисту інформації повинні оптимально співвідноситися з імовірністю її пошкодження, втрати та можливою фінансовою шкодою. На нашу думку, керівникові не треба боятися надати частку певної додаткової інформації учасникам податкового планування. Довіра працівникам буде виступати великим стимулом до праці. Стимулювання зацікавленості учасників у результатах інтелектуальної праці необхідно здійснювати шляхом орієнтації не на боязнь та приховування певної додаткової цінної інформації від працівників, а на саме оперативне, своєчасне, якісне надання (доведення) якомога більшої кількості різного типу інформації.

У рамках здійснення податкової безпеки необхідне впровадження таких заходів, як проведення роз'яснювальної роботи серед працівників щодо бережного та уважного відношення до ділової інформації та інформаційних носіїв; передбачення в розпорядчих документах, посадових інструкціях тощо колективної та індивідуальної відповідальності за розголошення комерційної таємниці, псування, перекручення інформації. Як один із ефективних заходів податкової безпеки можна визначити освіту та підвищення кваліфікації, професійне навчання учасників податкового планування. Ефективним мотиваційним заходом організаційного характеру є чергування працівників на посадах, які передбачають виконання суміжних обов'язків в рамках діяльності в сфері податкового планування.

Пошук переплат по податках і зборах є характерним інструмен-

том саме для діяльності в сфері податкового планування. Це пов'язано, з одного боку, з суперечливістю та неузгодженістю, недоробкою нормативно-правових актів, а з другого – помилками виконавців або автоматизованої підтримки в податковому плануванні.

Ці переплати в більшості випадків існують, вони бувають як свідомими, так і несвідомими. Як правило, з метою запобігання штрафних санкцій бухгалтер намагається краще переплатити, ніж не доплатити. Такі заходи повинні забезпечуватися в СППР ПП як завчасно (систематично), так і оперативно (аврально) – у разі перевірки контролюючими органами. Систематична перевірка, як рутинна операція, повинна виконуватися за допомогою комп'ютерної підтримки. У разі виявлення недоплати по податках і зборах при перевірці вишукана переплата в минулому є аргументом для діалогу щодо взаємозаліку заборгованостей.

Враховуючи викладене, можна сформулювати наступні специфічні функції податкової безпеки, характерні саме для діяльності у сфері податкового планування:

- 1) забезпечення правової експертизи проектів податкового планування, захист від податкових ризиків на стадії експертизи;
- 2) забезпечення безпеки-діалогу у відносинах з представниками контролюючих органів, в тому разі пошук переplat по податках та зборах;
- 3) забезпечення безпеки-діалогу у відносинах з контрагентами;
- 4) забезпечення технічного та психологічного аспектів захисту інформації;
- 5) стимулювання зацікавленості учасників у результатах інтелектуальної праці.

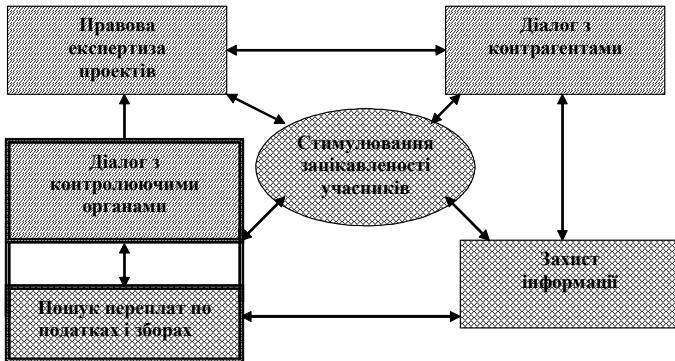
Узагальнюючи, податкову безпеку можна визначити як комплексний захист від факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища системи податкового планування на підприємстві.

Взаємозв'язок специфічних функцій податкової безпеки в системі організаційного забезпечення СППР ПП наведено на рисунку.

Таким чином, на основі вищевикладеного можна зробити наступні висновки: в сучасних умовах підвищення ефективності управлінської праці передбачає впровадження СППР ПП, необхідним етапом якого є організаційне забезпечення; податкова безпека в системі організаційного забезпечення буде виступати важливішим інструментом податкового планування та критерієм відбору при оцінюванні податкового проекту, сприяти прийняттю оптимальних управлінських рішень та прогресивному розвитку підприємства.

Подальшим кроком дослідження буде розробка технології оцінки

інформаційно-синергетичного ефекту при впровадженні СППР ПП.

Взаємозв'язок специфічних функцій податкової безпеки
в системі організаційного забезпечення СППР ПП:

- ▨ – функції, що виконуються у блоці №1 заходів організаційного забезпечення;
▣ – функції, що характерні для обох блоків заходів організаційного забезпечення.

- 1.Букина Г.Н. Организация и методы налогового планирования // ЭКО. – 2002. – №7. – С.46-61.
- 2.Букина Г.Н. Корпоративный налоговый менеджмент как неотъемлемая составляющая стратегии управления бизнесом // ЭКО. – 2007. – №1. – С.168-185.
- 3.Грачев О.В. Податкова безпека як невід'ємна складова економічної безпеки підприємств // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. – С.86-88.
- 4.Загородній А.Г., Єлісєєв А.В. Податки та податкове планування підприємницької діяльності. – Львів: Центр Бізнес-Сервісу, 2003. – 152 с.
- 5.Іванов Ю.Б., Петросянц К.В. Малий бізнес: управління податками. – Харків: ВД „ИНЖЕК”, 2008. – 316 с.
- 6.Іванов Ю.Б., Карпова В.В., Карпов Л.Н. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий. – Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2006. – 272 с.
- 7.Карпова В.В. Формування системи податкового планування на підприємстві. Дис. ...канд. екон. наук. – Харків, 2005. – 260 с.
- 8.Крисоватий А.І., Кізіма А.Я. Податковий менеджмент. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 304 с.
- 9.Муравьев В.В. Организация налогового планирования на предприятии // Аудит и финансовый анализ. – 2001. – №2. – С.3-10.
- 10.Петросянц К. В. Управление податковими платежами малого підприємства: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Харків, 2007. – 20 с.
- 11.Полонська Ю.М. Мотиваційні аспекти податкового планування на підприємстві // Комунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.80. Серия: Экономические науки. – К.: Техніка, 2008. – С.171-180.
- 12.Полонська Ю.М. Організація системи підтримки прийняття управлінських рішень у податковому плануванні на підприємстві // Комунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.83. Серия: Экономические науки. – К.: Техніка, 2008. – С.261-267.
- 13.Полонская Ю.Н. Этапы внедрения системы поддержки принятия решений в на-

логовом планировании на предприятии // «Бизнес Информ»: Науч.-информ. журнал. – Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2008. – №1. – С.133-138.

Отримано 08.09.2011

УДК 006.034 : 339.166.5 : 657

О.М.ШУЛЯК

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ВИЗНАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розкрито сутність інтелектуальної власності як нематеріального активу. Значної уваги приділено критеріям ідентифікації, нематеріальності, немонетарності об'єктів інтелектуальної власності. Сформульовано порядок документального підтвердження існування права підприємства на результати інтелектуальної діяльності, визначено порядок їх визнання.

Рассмотрена сущность интеллектуальной собственности как нематериального актива. Основное внимание акцентируется на критериях идентификации, нематериальности, немонетарности объектов интеллектуальной собственности. Сформулирован порядок документального подтверждения наличия права предприятия на результаты интеллектуальной деятельности, определен их порядок признания.

Essence of intellectual property is considered as an intangible asset. Basic attention is accented on the criteria of authentication, immateriality, non-monetary assets of intellectual property. The order of documentary confirmation of presence of right for an enterprise is formulated on the results of intellectual activity, their order of confession is certain.

Ключові слова: інтелектуальна власність, нематеріальний актив, ідентифікація, немонетарність, контроль, визнання.

Зростання конкурентоспроможності підприємств передбачає ефективне використання природних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Водночас дедалі більшу роль відіграють нематеріальні активи, частка яких у структурі активів суб'єктів підприємницької діяльності постійно зростає. Наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав.

Проблеми сутності, визначення, оцінки й обліку нематеріальних активів у цілісному майновому комплексі суб'єктів господарювання важливі теоретично й актуалізуються обліковою практикою, оскільки критерії оцінки вартості інтелектуальної власності за нормативною бухгалтерською моделлю не відпрацьовані, відсутні методичні інструменти щодо оцінки й обліку невідчутних активів. Відтак більшість інтелектуальних активів не ідентифікуються, не визнаються й не відображаються в бухгалтерському обліку. Саме після правильної ідентифікації активу визначається його вартість, наявність чи відсутність